

Asia: VN/10164/2019

Lausuntopyyntö vaativan sijaishuollon uudistamistyöryhmän ehdotuksesta hallituksen esitysluonnokseksi lastensuojelun vaativaa sijaishuoltoa koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Esitetään lisättäväksi uusi 2 momentti pykälään 4 a § Lapsen oikeus tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin. Selkiyttääkö ehdotus lapsen kasvatuksen, valvonnan ja huolenpidon sekä perusoikeuksiin kajoavien rajoitusten rajanvetoa? Jos ei, miten säännöstä tulisi muuttaa?

Kyllä selkiyttää

2. Esitetään säädettäväksi lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden asiakasmitoitus 35 lasta/sosiaalityöntekijä (13 b §). Mitä vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Kun asiakasmäärä saataisiin todellisuudessa vastaamaan tätä 35 lasta/sosiaalityöntekijä työntekijän mahdollisuus paneutua lapsen tilanteeseen ja tutustua häneen kohenisi merkittävästi. Tässä laissa esitetyt täsmennykset esim. rajoitustoimenpiteisiin ja HKS suunnitelman päivitysten määrään tulee lisäämään sosiaalityöntekijöiden asiakaskontaktien määrää ja se vaatii työaika. Huolenaiheena on, että nykyisellään täyttämättä jäävät vakanssit vaikuttavat arjessa asiakasmääriin/työntekijä.

3 a. Vastaavatko 15 §:n täsmennykset tätä tavoitetta?

Kyllä

3 b. Mitä käytännön vaikutuksia näette ehdotuksella olevan?

Täsmennyksellä päästään kohti tilannetta jossa eri osapuolet paremmin ottavat vastuuta omasta osuudestaan palveluissa. Tämä edesauttaa sitä, että lastensuojeluun ei jatkossa ohjautuisi asiakkaita muiden palveluiden puutteen vuoksi ja yhteisiä palveluita tarvitsevat asiakkaat saisivat niitä myös lastensuojelun asiakkuuden aikana. Erityisesti terveydenhuollon velvoite perustella palveluiden tarjoamatta jättäminen vaikuttaa hyvältä ohjaamiselta tavoitetilaan.

4. Ehdotuksessa esitetään säädettävän lapsen sosiaalihuollon asian vireille tulosta voimassa olevan lastensuojeluasian vireille tulon sijaan. Tavoitteena on, että tämä vahvistaisi sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin ensisijaisuutta. Onko ehdotettu sääntely tarkoituksenmukainen asetetun tavoitteen kannalta?

Kyllä

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 4

Ehdotettu sääntely ohjaa siihen, että peruspalveluiden toimivuus pitää ensin selvittää.

5. Ehdotuksessa esitetään lastensuojelun asiakkuuden päättymisestä säätämistä. Mitä käytännön vaikutuksia tällä sääntelyllä olisi?

Sääntely selkeyttäisi asiakkuuden päättymistä ja velvoite antaa asia tiedoksi varmistaisi sen.

6 a. Arvioitko ehdotetun säädöksen johtavan käytännössä avohuollon palvelujen kehittämiseen?

Ei pääosin

6 b. Miten arvioitte tämän tavoitteen toteutuvan ehdotetun säännöksen avulla?

Pykälän lisääminen on tarpeellinen ja hyvä asia ja viimeinen lause erinomainen. Muilta osin pykälän muotoilu on liian epämääräinen sen suhteen minkä tyyppisen palvelun tarjoamista/kehittämistä tässä tavoitellaan. Moniammatillisuuden tavoite ei avaudu, eikä myöskään työn intensiteetti. Jos tavoitteena on avo/laitosmuotoisen perhekuntoutuksen tyyppisen palvelun lisääminen tämä ei riittävästi siihen ohjaa. Lukemalla voi ajatella että kyseessä on esim tehostettu perhetyö.

7. Sijaishuoltopaikan valintaa koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettävän. Sijaishuoltopaikan valinnassa tulisi aina arvioida yksilöllisesti lapsen etu, lapsen tarpeita vastaava kuntoutuksellinen osaaminen ja lapsen varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja muun opetuksen sekä siihen tarvittavan tuen varmistaminen. Millaisia vaikutuksia näette ehdotetulla sääntelyllä olevan sijaishuoltopaikan valintaan ja sitä koskevaan päätöksentekoon? Onko pykälän sääntely asetettujen tavoitteiden näkökulmasta riittävä?

Ehdotettu sääntely ohjaa aiempaa paremmin yksilöllisen kokonaistilanteen arviointiin ja lapsen tarpeita vastaavan sijaishuoltopaikan valintaan. Sääntely on mielestämme riittävä.

8. Lapsen sivistyksellisten oikeuksien toteutumisen tukemista ehdotetaan vahvistettavan erityisesti sijaishuollon aikana (49 a §, 50 §, 52 a §, 57 § ja 60 d §). Miten ehdotettu sääntely vastaa lapsen sijaishuollon aikaiseen tuen tarpeeseen perusopetuksen ja toisen asteen tutkinnon suorittamisessa?

Perusopetuksen ja siihen tarvittavan tuen oikeuden nostaminen selkeästi ja alleviivaten pykäliin on erittäin tervetullutta ja ohjaa oikeaan suuntaan.

9 a. Onko 49 a §:n sääntely vaativasta sijaishuollosta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

Kyllä pääosin

9 b. Mitä käytännön vaikutuksia ehdotuksella olisi?

Moniammatillisuuden ja henkilöstön erityisosaamisen edellyttäminen vaativassa sijaishuollossa on hyvä asia. Tavoitellaanko tässä hallinnon rajat ylittäviä toiminnallisia kokonaisuuksia ja jos niin, mitä se tarkoittaa yksityisten palveluntuottajien osalta tai miten se on mahdollista toteuttaa?

10. Selkeyttääkö ehdotettu muotoilu erityisen huolenpidon jakson hoidollista ja kuntouttavaa sisältöä?

Kyllä

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 10

Pykälä kokonaisuutena on hyvä. Erityisesti 60c§ : terveydenhuollon on annettava sosiaalityöntekijän pyynnöstä kirjallinen arvio ja perustelu, miksi terveydenhuollon laitoshoidon ei arvioida soveltuvan lapsen hoitamiseen erityisen huolenpidon sijasta” lisännee yhteistä pohdintaa tarkoituksenmukaisimmasta hoidosta.

11 a. Vastaako ehdotettu muotoilu näihin tavoitteisiin?

-

11 b. Millaisia vaikutuksia erityisen huolenpidon jakson pidentämisellä olisi?

Pidempi työskentelyjakso mahdollistaa vaikuttavamman työn. Erityisen huolenpidon tilanteet ovat yleensä pitkän aikavälin aikana syntyneitä ja niihin vastaaminen aiemman aikarajan puitteissa oli osin mahdotonta.

12. Erityisen huolenpidon jakson päätöksenteko: Millaisia vaikutuksia olisi nykyisen päätöksentekorakenteen (30 + 60 vrk) muuttamisella siihen, että jatkossa yksi päätös mahdollistaisi enemmillään 90 vuorokauden erityisen huolenpidon jakson ja sen jälkeen tarvittaessa enimmillään toisen 90 vuorokauden jakson?

Lapsen tilanteessa saadaan lisää työskentelyaikaa ja rauhaa kun ei heti toisella viikolla tarvitse aloittaa pohdintaa ja valmistelua jatkopäätökselle tai jakson lopettamiselle.

13. Onko ehdotettu erityisen huolenpidon asumisyksiköiden henkilöstöresurssi (59 a §) riittävä?

Kyllä

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 13

-

14 a. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Kyllä

14 b. Mitä vaikutuksia sillä olisi?

Ehdotuksen on mahdollista selkiyttää ja yhdenmukaistaa erityisen huolenpidon jaksoja ja niiden sisältöjä valtakunnallisesti. Tämä todennäköisesti myös helpottaa yksiköiden valvontaa.

15. Miten 11 luvun säännökset rajoituksista toteuttavat sijaishuollossa olevien lasten perus- ja ihmisoikeuksia?

Tarkennukset siirtävät selkeämmin ja hyvällä tavalla päätösvaltaa vastuusosiaalityöhön. Lisäksi ne selkiyttävät lainsäätäjien tahtotilaa.

63 § Yhteydenpidon rajoittamista koskeva päätös

Hyvä, että myös laitosjohtajan määräämä hoito- ja kasvatushenkilökuntaan kuuluva henkilö voi kiireellisissä tilanteissa tehdä päätöksen lapsen suojelemiseksi. Tämä ohjaa siihen, että päätökset varmemmin allekirjoittaa ja tekee tilanteessa oikeasti läsnäollut henkilö. Yhteydenpidonrajoituksen mahdollistaminen myös yksilöitämättömille tahoille 71§ ja erityisen huolenpidon jaksolla ovat hyviä lisäyksiä. Tarve tälle voi olla myös esim. hyväksikäytön uhreina olevia lasten yhteydenpidon rajoittamiselle. Kun tässä rajoittamiseen mahdollisuus edellyttää sijaishuoltoa joko päihde tai erityisenhuolenpidon yksikössä tämä saattaa tarkoittaa lapsen siirtoa yksiköstä toiseen väärin perustein jotta lapsen hoito pystytään turvaamaan.

65 § Aineiden ja esineiden haltuunotto

Pykälä on selkeä.

66 § Henkilöntarkastus

Pykälä ok. Lasten ja henkilöstön turvallisuuden takaamiseksi metallinilmaisimen tms käyttö on hyvä lisäys.

68 § Kiinnipitäminen

Pykälä on hyvä.

69 § Liikkumisvapauden rajoittaminen

Pykälä on hyvä ja lisäykset erittäin hyviä

69 a § Luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttaminen

-

70 § Eristäminen

Pykälä on hyvä ja selkeä.

72 § Erityiset rajoitukset erityisen huolenpidon jakson aikana

-

17 a. Toteuttaako säännös tätä tavoitetta?

Kyllä

17 b. Millaisia vaikutuksia ehdotetulla 71 §:ssä säädettyillä erityisillä rajoituksilla näette olevan lapsen päihdehoidon ja -kuntoutuksen toteuttamiseen?

Nämä esitettävät erityiset rajoitukset ovat hyviä. Huolenaiheena kuitenkin on, että joissakin tilanteissa lapsia joudutaan siirtämään mahdollisesti liian kevyin perustein omasta sijaishuoltoapaikasta päihdehoitoyksikköön, jotta yhteydenpitoa saadaan rajattua.

18. Miten 69 a §:ssä ehdotetut muutokset mahdollistavat luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttamisen?

Pykälässä puhutaan ainoastaan yhdestä kuljettavasta henkilöstä ja hänen pätevyysvaatimuksistaan. Käytännössä näissä tilanteissa on useimmiten tarvetta vähintään kahden työntekijän läsnäololle, jotta palautus sijaishuoltoyksikköön voidaan tehdä turvallisesti. Ehdotamme että autoa ajavalta henkilöltä ei edellytetä pätevyysvaatimuksia silloin kun mukana on toisena pätevyysvaatimukset täyttävä henkilö. Käytännössä vaatimus kaikkien kuljetukseen osallistuvien henkilöiden pätevyysvaatimuksista tarkoittaa lasten palautumisen viivästymistä ja tarpeettoman pitkiä aikoja odottamista vieraisissa vastaanottoyksiköissä tms.

19. Miten tehokkaasti ehdotettu 73 §:n mukainen säännös toteuttaa eristämisen täytäntöönpanon valvontaa?

Hyvin, erityisesti vaade nimetä eristyksen seurannasta vastuussa olevasta henkilö selkiyttää tilannetta.

20. Miten tehokkaasti ehdotettu 74 §:n säännös kirjaamisveloitteesta ja toimittaminen kuukausittain aluehallintovirastoon toteuttaa rajoitustoimenpiteiden valvontaa?

Riippuu siitä, miten toimitettua tietoa seurataan ja hyödynnetään aluehallintovirastossa.

21. Ovatko ehdotetut jälkihuollon sisältöä koskevat täsmennykset riittäviä?

Kyllä pääosin

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 21

Pykälän 75§ viimeisen kappale jättää tulkinnalliseksi sen loppuuko jälkihuolto aina 5 vuotta sijoituksen päättymisen jälkeen. Kunnissa jälkihuollon määrittämien lastensuojeluksi vaihtelee ja tällöin mahdollistuu yllämainittu tulkinta päättää jälkihuolto 23 –vuotiaana tuen tarpeesta riippumatta.

22. Ehdotetaan säädettäväksi uusi laki valtion lastensuojelulaitoksista ja täsmennettävän valtion lastensuojeluyksiköiden tehtäviä vaativan sijaishuollon ja perusopetuksen integroituna palveluna. Valtion lastensuojeluyksiköiden tehtävänä olisi vaativan sijaishuollon ja perusopetuksen integroidun palvelun, erityisen huolenpidon sekä lastensuojelun jälkihuollon järjestäminen. Vastaisiko ehdotetun lain 2 § vaativan sijaishuollon tarpeisiin?

Kyllä

Vapaamuotoiset huomiot kohdasta 22

-

23 a. Pykälä x tai pykälät x-x §:t ovat hyvät ehdotetussa muodossa.

-

23 b. Muutosehdotus pykälään x:

-

23 c. Muutosehdotus pykälän x perusteluihin:

-

Hyytinen Riitta
Pelastakaa Lapset ry